

Közgazdasági alapismeretek

II. A fogyasztói magatartás és a kereslet

2. tétel: A piac és működése

FELADAT:

1. Beszéljen a piacról, annak összetevőiről! Mutassa be ábrák segítségével a kereslet változása és a keresett mennyiség változása közötti különbséget!
2. Mutassa be az egyéni és a piaci kereslet összefüggését, és a piaci mechanizmus működését!

A piac alapfogalmai (piac, kereslet, kínálat) (K).
A kereslet és a kínálat törvénye (K).
A piaci egyensúly (K).
Egyéni és piaci kereslet (E).
A piaci mechanizmus működése (E).

A TÉTEL KIDOLGOZÁSA:

1. Piac

A tényleges és potenciális eladók és vevők, valamint ezek cserekapcsolatainak rendszere.

Meghatározó tényezői:

- ★ kereslet
- ★ kínálat
- ★ ár
- ★ jövedelem

Vonatkozhat:

- ★ egy termékre (az alma piaca)
- ★ egy termékcsoporthoz (élelmiszerek piaca)
- ★ földrajzi területre (budapesti piac)
- ★ országra (magyar piac)
- ★ nemzetközi régióra (az Európai Unió piaca)

2. Kereslet

Az a termékmennyiség, amelyet a fogyasztók adott árak mellett képesek és hajlandóak megvásárolni.

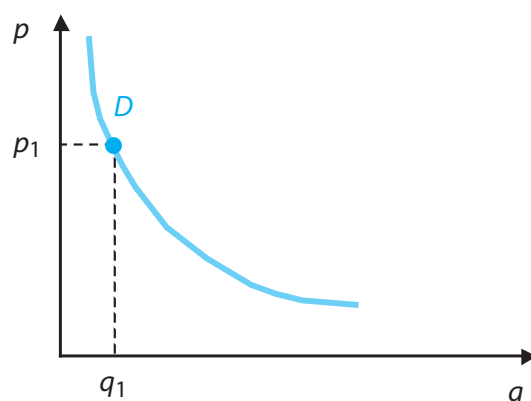
Keresleti függvény: A kereslet nagysága és a termék lehetséges árai közötti összefüggést mutatja meg.

Közgazdasági alapismeretek

II. A fogyasztói magatartás és a kereslet

A görbe egy-egy pontja a **keresett mennyiség**, az adott árhoz tartozó, megvásárolni kívánt termékmennyiséget jelzi.

A kereslet meghatározó tényezői:

- ★ a termék ára
- ★ a fogyasztók jövedelme
- ★ a helyettesítő termékek száma és ára
- ★ a fogyasztók egyéni preferenciarendszere
- ★ egyéb tényezők (pl. reklám, hitelben történő vásárlások lehetőségei stb.)

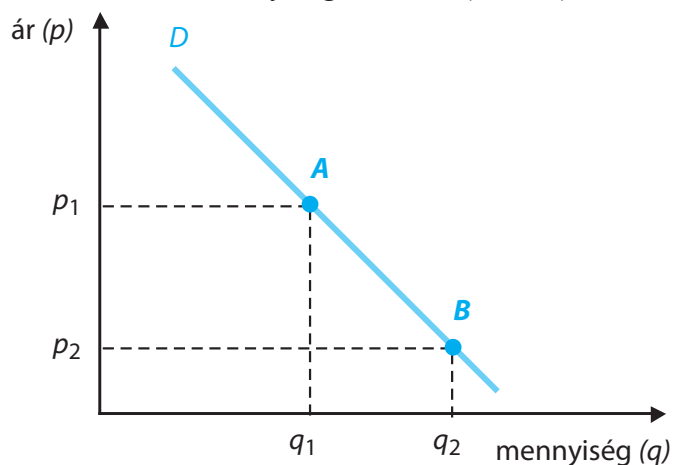
3. Kereslet törvénye

Alacsonyabb árakhoz nagyobb keresett mennyiség, magasabb árakhoz alacsonyabb megvásárolni kívánt mennyiség tartozik. Ezt az összefüggés a görbe negatív meredeksége tükrözi.

Különbség a keresett mennyiség változása és a kereslet változása között:

a) A keresett mennyiség változása.

A termék árának megváltozásakor a görbén mozdulunk el, tehát ha a termék ára növekszik, akkor a keresett mennyiség csökken ($A \rightarrow B$).

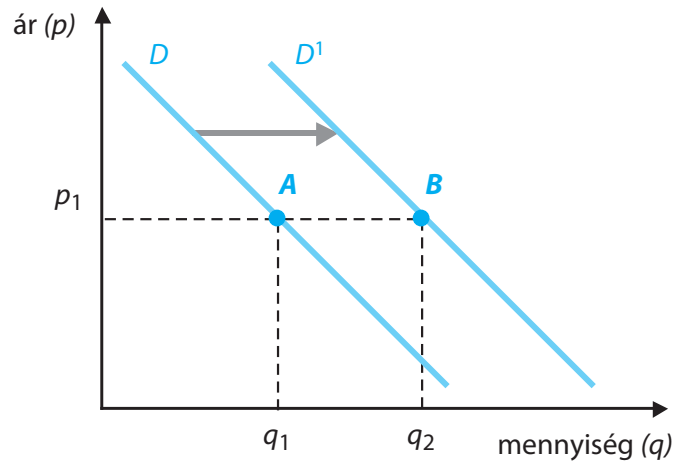

Közgazdasági alapismeretek

II. A fogyasztói magatartás és a kereslet

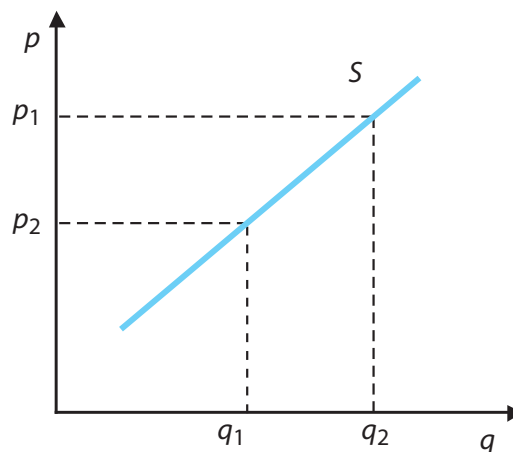
- b) A kereslet (a görbe egészének) változása
Valamilyen külső – az áron kívüli – tényező változásakor a keresleti függvény tolik el. Ilyenkor *változatlan árak mellett* növekszik vagy csökken a keresett mennyiség.

A görbe elmozdulásának lehetséges okai:

- a fogyasztók jövedelmének változása;
- helyettesítő termékek árának változása;
- egyéb tényezők (ízlés, divat változása, reklám stb.).

- c) Kínálat: lásd emelt szintű kiegészítésnél (25. oldal)
A kínálat törvénye szerint növekvő árhoz növekvő kínálat tartozik.
A kínált mennyiség és a kínálat változása közötti különbség értelemszerűen következik a keresletnél leírtakból.

Közgazdasági alapismeretek

II. A fogyasztói magatartás és a kereslet

4. A piaci egyensúly, a túlkereslet és túlkínálat

Egyensúly:

A piaci kereslet és kínálat megegyezik, tehát adott ár mellett sem felesleg, sem hiány nincs az adott termékből.

Túlkereslet:

Az egyensúlyi árnál alacsonyabb ár esetén a piacon az adott termékből nagyobb a kereslet, mint a kínálat (hiány).

Túlkínálat:

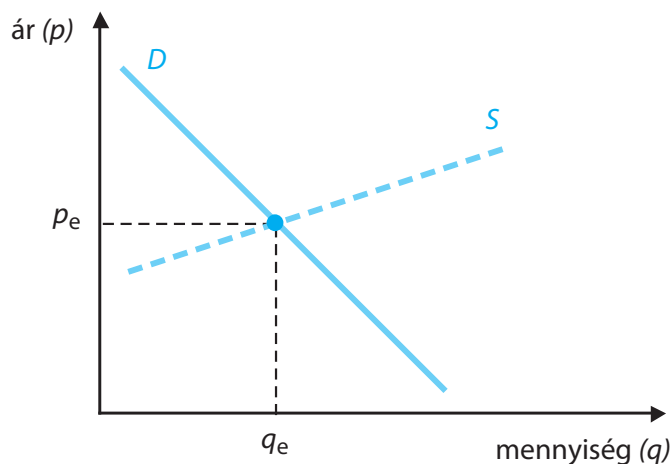
Az egyensúlyi árnál magasabb ár esetén a piacon az adott termékből a kínálat nagyobb, mint a kereslet (felesleg).

A piaci mechanizmus működése:

Hiány esetén a termelők érzékelik, hogy a termékek iránt nagyobb a kereslet, mint amit ki tudnak elégíteni, így emelik áraikat. A megnövekedett árak miatt a kínálat megnő, a kereslet lecsökken, az ár közelít az egyensúlyi ár felé.

Felesleg esetén a termelők nem tudják termékeiket értékesíteni, így az árak csökkentésére kényszerülnek. Az alacsonyabb árak miatt a kereslet megnövekszik, a kínálat lecsökken, az ár közelít az egyensúlyi árak felé.

Azt az árat, amelyen a termék adott időpontban a piacon megvásárolható piaci árnak nevezzük. A piaci árak között van egy kitüntetett ár, amely mellett a kereslet és a kínálat megegyezik (tehát sem felesleg, sem hiány nincs). Ezt a piaci árat egyensúlyi árak nevezzük.

Következtetés: A piaci mechanizmus eredményeképpen – hosszabb távon – a piaci árak az egyensúlyi ár körül ingadoznak.

Közgazdasági alapismeretek

II. A fogyasztói magatartás és a kereslet

Kiegészítés – emelt szint

5.1. Egyéni kereslet (d)

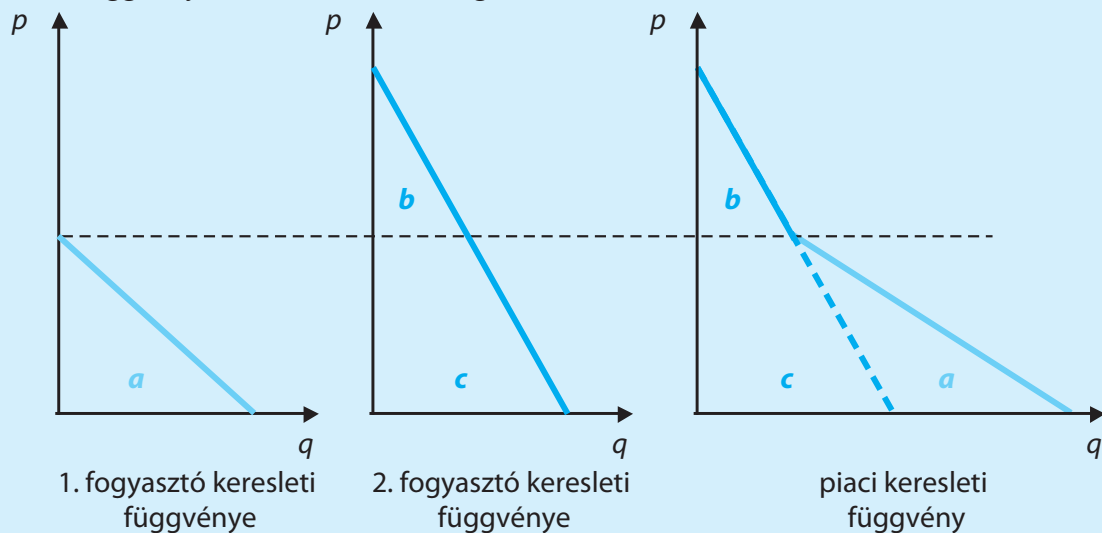
Az a termékmennyiség, amelyet egy fogyasztó képes és hajlandó adott áron megvásárolni. Ennek legfőbb mozgatórugója az egyén szükséglete. A szükséglet akkor válik keresletté, ha lehetőség nyílik azok kielégítésére („fizetőképes szükséglet”)

5.2. Piaci kereslet (D)

Az a termékmennyiség, amelyet adott áron az összes fogyasztó képes és hajlandó megvásárolni.

A piaci kereslet tehát az egyéni keresletek összegzése.

A kapcsolat a keresleti függvénynél is fennáll: a piaci keresleti függvény az egyéni keresleti függvények horizontális összegzése.

5.3. Egyéni kínálat (s)

Az a termékmennyiség, amelyet egy termelő képes és hajlandó a piacra vinni.

5.4. Piaci kínálat (S)

Az adott termék valamennyi termelőjének szándékolt termelése, tehát az egyéni kínálatok összegzése.

5.5. A kínálat meghatározó tényezői:

- ▶ a termék ára
- ▶ a piac igényei

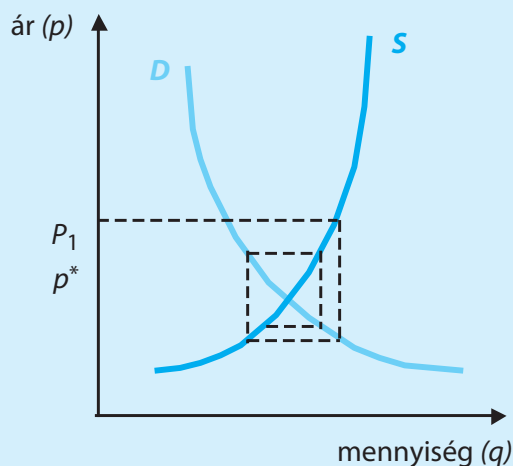

Közgazdasági alapismeretek

II. A fogyasztói magatartás és a kereslet

- ▶ a termék előállításának költségei
- ▶ egyéb tényezők (pl. állami támogatások, időjárás stb.)

6. A piaci mechanizmus működése

P_1 piaci árnál a piacon túlkínálat van (tehát a piaci ár az egyensúlyi árnál magasabb), a termelők az árakat csökkenteni kénytelenek. Mivel nem rendelkeznek pontos információkkal a piacról, ezért gyakran az egyensúlyi ár alá csökkentik az árat. Ekkor túlkereslet alakul ki, és a termelők növelik áraikat – ismét az egyensúlyi ár fölé. Így alakul ki – hosszabb távon – a piacon a p^* egyensúlyi ár, amit az úgynevezett „pókháló-ábrával” tudunk szemléltetni.

3. tétel: A fogyasztói optimális választás

FELADAT:

1. a) Mutassa be a fogyasztói döntés tényezőit! Ismertesse a csökkenő határhaszon elvét, és mutassa be ábrákon keresztül a működését!
1. b) Jellemezze és ábrázolja a közömbösségi görbéket és a költségvetési egyenest! Mutassa be a közömbösségi térkép segítségével a fogyasztó optimális választását!
2. Beszéljen a helyettesítési rátáról!

